

2025

LOGIC AND PHILOSOPHY
(Theory)

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Q. No. 1 carries 1 mark each.....	1×12=12
Q. Nos. 2-13 carry 2 marks each.....	2×12=24
Q. Nos. 14-23 carry 4 marks each.....	4×10=40
Q. Nos. 24-27 carry 6 marks each.....	6×4=24
	<hr/>
	Total = 100

1. Give very short answers : (any twelve)

অতি চমু উত্তৰ দিয়া : (যিকোনো বাবটাব)

অতি সংক্ষিপ্ত উত্তৰ দাও : (যে-কোনো বাবটোৱা)

জীৱোদ সুন্দ' ফিননায হো : (জাযখিঁজাযা মৌনব্ৰৈনি)

(a) What is the ideal of Logic?

তৰ্কবিজ্ঞানৰ আদৰ্শ কি?

২৫/৩০

তৰ্কবিজ্ঞানৰ আদৰ্শ কী?

জুক্তি বিগিয়াননি আদ'স'আ মা?

(b) 'The conclusion of unscientific induction is certain' — Is it true?

অবৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত নিশ্চিত' — এইটো সত্য নে?

'অবৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত নিশ্চিত' — এটা কি সত্য?

'বিগিয়াননি নডি দাজাবথাই থিরাংথাই থিখালামনাযা ৰোখা' — বেযো থাৰ না?

(c) Does Analogy depend on the Law of Causation?

সাদৃশ্যমূলক অনুমানে কাৰ্যকাৰণ বিধিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে নে?

সাদৃশ্যমূলক অনুমান কাৰ্যকাৰণ বিধিৰ উপৰে নিৰ্ভৰ কৰে কি?

মহৰসেআ জাথাইযাৰি খ্ৰান্থিনি সাযাব সোনাৰো না?

(d) 'The ground of Induction is the result of induction' — Who made this statement ?

'আগমনৰ ভিত্তিয়েই আগমনৰ ফল' — কথাষাৰ কোনে কৈছিল? *ফিলে*

'আগমনেৰ ভিত্তিয়েই আগমনেৰ ফল' — এই উক্তিটি কে কৰেছিলেন?

'दाजाबथाइनि बिथायानो दाजाबथाइनि फिथाइ' — बे बुधिख्रौ सोर बुंदोंमोन?

(e) Are non-voluntary actions regarded as objects of moral judgement ?

অনৈচ্ছিক ক্ৰিয়াসমূহক নৈতিক বিচাৰৰ বিষয়বস্তু হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হয় নে?

অনৈচ্ছিক ক্ৰিয়াসমূহকে কি নৈতিক বিচাৰেৰ বিষয়বস্তু হিচাবে গ্ৰহণ কৰা হয়?

गाव गोसो जायि मावनाय "हाबाफोरख्रौ आख्रलनि सोमोन्दै बिसोरनि मावबिथांख्रि ख्रालामनाय जायो नामा ?

(f) Name the theory which states that the external world can be directly known.

বাহ্য জগতখন প্ৰত্যক্ষভাৱে জানিব পৰা যায় বুলি প্ৰকাশ কৰা মতবাদটোৰ নাম লিখা।

বাহ্যিক জগতকে প্ৰত্যক্ষভাৱে জানতে পাৰা যায় বুলি প্ৰকাশিত মতবাদটিৰ নাম লেখা।

बायजो मुलुगख्रौ थोंजोई मिथिनो मोनो होनना फोरमायनाय बुंफोरथिनि मुं लिर।

(g) 'Electricity is a fluid' — What type of hypothesis is this ?

'বিদ্যুৎ একজাতীয় তৰল পদাৰ্থ' — এইটো কেনেধৰণৰ প্ৰকল্প?

'বিদ্যুৎ একটি তৰল পদাৰ্থ' — এটি কী ধৰণেৰ প্ৰকল্প?

'मोब्लिबआ जाथोसे लावलाव मुवा' — बेयो मा रोख्रोमनि सान मोनदांथि ?

(h) What, according to Indian Philosophy, is the Supreme and Ultimate end of human life ?

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী মানৱ জীৱনৰ চৰম লক্ষ্য বা আদৰ্শ কি?

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী মানবজীৱনৰ চৰম লক্ষ্য বা আদৰ্শ কী?

भारतारि सान्थौ बादिंयै सुबुं जिउनि जौसिन आरौ जोबथा थांख्रिजानाया मा ?

(i) 'Primary qualities are the necessary properties of an object' — Is it true ?

'মূখ্য গুণবোৰ বস্তুৰ অনিবাৰ্য ধৰ্ম' — কথাষাৰ সত্য নে?

'প্রাথমিক গুণাবলী হল একটি বস্তুৰ প্ৰয়োজনীয় বৈশিষ্ট্য' — কথাটি কি সত্য?

'गुदि गुनफोरा बेसादनि गोनांथार धोराम' — बाध्याया थार ना ?

(j) What does the external aspect of Religion refer to ?

ধৰ্মৰ বাহ্যিক দিশটোৱে কি বুজায়?

ধৰ্মেৰ বাহ্যিক দিকটি কী বোঝায়?

धोरामनि बायजोआरि दिगआ मा फोरमायो ?

(k) 'Ethics is a positive science' — Is it true ?

'নীতিশাস্ত্ৰ বিষয়নিষ্ঠ বিজ্ঞান' — কথাষাৰ সত্য নে?

'নীতিশাস্ত্ৰ বিষয়নিষ্ঠ বিজ্ঞান' — কথাটি কি সত্য?

'बोसोन बिगियाना मिथिंगायारि बिगियान' — बाध्याया थार ना ?

(l) On which canon of elimination is the method established?

অপসারণৰ কোনটো সূত্রৰ ওপৰত অস্থায়ী পদ্ধতি প্রতিষ্ঠিত?

অপসারণৰ কোন সূত্রটিৰ উপৰে অস্থায়ী পদ্ধতি প্রতিষ্ঠিত?

एंगारनायनि माये ख्रान्थिनि सायाव गोरोबथा आदबआ गायसनजादों?

(m) What is the third stage of hypothesis?

প্রকল্পৰ তৃতীয় স্তৰটো কি?

প্রকল্পৰ তৃতীয় স্তৰটি কী?

सान मोनदांथिनि थामथि थाख्रोआ मा?

(n) Does the Method of Difference yield a certain conclusion?

ব্যতিরেকী পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগে এটা নিশ্চিত সিদ্ধান্ত দিয়ে নে?

ব্যতিরেকী পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ কি একটা নিশ্চিত সিদ্ধান্ত দেয়?

फारागथि आदबनि बाहायनाया मोनसे थिख्रालामनाय थिरांथाइ होयो ना?

2. What do you mean by 'Induction proper'?

2

'प्रकृत आगमन' बुलिले कि बुजा?

'प्रकृत आगमन' बलते की बोरुवा?

'दाजाबथाइ आरजाथाव बुडोब्ला मा बुजियो?

Or / নাইবা / অথবা / এবা

Why is the conclusion of Scientific Induction certain? 2

বৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত কিয় নিশ্চিত?

বৈজ্ঞানিক আগমনৰ সিদ্ধান্ত কেন নিশ্চিত?

'বিগিয়ানারি আরजाथावनि' थिरांथाइया मानो थि खालामनाय?

3. Give an example of 'Plurality of Causes'. 2

'नाना कारणवाद'ৰ এটি উদাহৰণ দিয়া।

'नाना कारणवाद'-এৰ একটি উদাহৰণ দাও।

'जाहोनफोरनि गोबां अनजिमा'नि मोनसे बिदिन्धि हो।

Or / নাইবা / অথবা / এবা

Give an example of positive condition. 2

সদৰ্থক উপকৰণৰ এটি উদাহৰণ দিয়া।

সদৰ্থক উপকৰণৰ একটি উদাহৰণ দাও।

मोजां थासारिनि मोनसे बिदिन्धि हो।

4. Mention any two characteristics of experiment. 2

পৰীক্ষণৰ যিকোনো দুটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

পৰীক্ষাৰ যে-কোনো দুটি বৈশিষ্ট্য লেখো।

आनजाद नायनायनि जायखिजाया मोनने आखुथाइ लिर।

Or / নহিবা / অথবা / এয়া

What is Voluntary action ?

2

ঐচ্ছিক ক্ৰিয়া কাক বোলে?

ঐচ্ছিক ক্ৰিয়া কাকে বোলে?

গাব গোসী জানা মাখনায় হাবা মাখৌ বুভে?

8. Write *two* characteristics of Naive Realism.

2

সৰল বাস্তববাদৰ দুটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

সৰল বাস্তববাদেৰ দুটি বৈশিষ্ট্য লেখো।

গাৱলৈ মোগথাং খান্থিনি মোননৈ আখুথাই লিৰ।

9. Mention *any two* conditions of a valid hypothesis.

2

বৈধ প্ৰকল্পৰ যিকোনো দুটা চৰ্ত উল্লেখ কৰা।

একটি বৈধ প্ৰকল্পেৰ যে-কোনো দুটি শৰ্ত উল্লেখ কৰো।

জুক্তি গোনাঁ সান মোনদাংথিনি জায়খিজায়া মোননৈ সৰ্থফোৱ মখ'।

10. Who is regarded as the Father of Modern Philosophy? What is his famous saying?

1+1=2

আধুনিক দৰ্শনৰ পিতৃস্বৰূপ বুলি কাক অভিহিত কৰা হয়? তেওঁৰ বিখ্যাত উক্তিটো কি?

আধুনিক দৰ্শনেৰ পিতৃস্বৰূপ বলে কাকে অভিহিত কৰা হয়? তাঁৰ বিখ্যাত উক্তিটি কী?

গোদান মুগানি সান্থাংনি বিফামহৰ হোননা সোৱখৌ গনায়নায় জায়ো? বিনি মুদাংখা বুংথিনায়া মা?

11. What is Secondary Quality? Give an example.

101/2

স্বীণ ওণ কাক বোলো? এটি উদাহৰণ দিয়া

স্বীণ ওণ কাকে বোলো? একটি উদাহৰণ দাও

মেজেরার মন মাখৌ বুডো? মনমে বিদিনিথ হো?

12. Define Hypothesis.

প্রকল্পৰ সংজ্ঞা দিয়া।

প্রকল্পৰ সংজ্ঞা দাও।

সান মনদাংথিনি বুংফুলু হো।

Or / নাইবা / অথবা / এবা

Give an example of Hypothesis concerning collection.

পরিপার্শ্বিক সংস্থিতি সম্পর্কীয় প্রকল্পৰ এটি উদাহৰণ দিয়া।

পরিপার্শ্বিক সংস্থিতি সম্পর্কীয় প্রকল্পৰ একটি উদাহৰণ দাও।

থাম্মাং ম্যাজায়নাথ সোমোন্দোনি সান মনদাংথিনি মনমে বিদিনিথ হো।

13. Give a concrete example of Method of Agreement and Difference.

2

মিঃ অহরী ব্যাতিবেকী পদ্ধতিৰ এটি বাস্তব উদাহৰণ দিয়া।

মিঃ অহরী ব্যাতিবেকী পদ্ধতিৰ একটি বাস্তব উদাহৰণ দাও।

গাংবথ্যা অরো ফাগর্গাথ আদর্শান মনমে মোগথাডাং বিদিনিথ হো।

14. Write any four characteristics of Analogy.

সাদৃশ্যমূলক অনুমানৰ যিকোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

সাদৃশ্যমূলক অনুমানের যে-কোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লেখো।

महरसेनि जायखिजाया मोनब्रै आखुथाइ लिर।

Or / নাইবা / অথবা / एबा

Define Bad Analogy with an example.

এটা উদাহরণসহ দুঃসাদৃশ্যানুমানৰ সংজ্ঞা দিয়া।

একটি উদাহরণসহ असৎ सাদृश्यानुमानের সংজ্ঞা দাও।

मोनसे बिदिन्थिजों गात्रि महरसेनि बुंफुरलु हो।

15. Distinguish between 'Hypothesis concerning agent' and 'Hypothesis concerning law'.

'कर्ता सम्पर्कीय प्रकल्प' आरु 'नियम सम्पर्कीय प्रकल्प' र माजत पार्थक्य निर्णय कबा।

'प्रतिनिधि सम्पर्कीय प्रकल्प' एवं 'नियम सम्पर्कीय प्रकल्प' र मध्ये पार्थक्य निर्णय करो।

थान्दै सोमोन्दोनि सान मोनदांथि आरो आयेन सोमोन्दोनि सान मोनदांथिनि गेजेराव फाराग दिहुन।

16. Write a short note on Non-moral action.

অ-নৈতিক ক্রিয়াৰ ওপৰত এটি চমু টোকা লিখা।

অনৈতিক ক্রিয়াৰ উপরে একটি সংক্ষিপ্ত टीका लेखो।

आखल सोमोन्दै नडि हाबानि सायाव सुंद' बेखेवथि लिर।

Or / নাইবা / অথবা / এৰা

Is Ethics a practical science? Explain briefly.

4

নীতিবিজ্ঞান প্ৰায়োগিক বিজ্ঞান হয় নে? চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

নীতিবিজ্ঞান কি প্ৰায়োগিক বিজ্ঞান? সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কৰো।

বোসোন বিগিয়ানা বাহায বিগিয়ান নগৌ না? সুন্দ'ই বেখ্ৰেব।

17. State four characteristics of observation.

4

নিৰীক্ষণৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

নিৰীক্ষণৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰো।

নোজোৰ হোনযনি মোনব্ৰৈ আখুথাই মখ'।

18. 'Esse est percipi' — Explain briefly the statement.

4

'অস্তিত্ব প্ৰত্যক্ষ নিৰ্ভৰ' — কথাষাৰ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

'অস্তিত্ব প্ৰত্যক্ষ-নিৰ্ভৰ' — উক্তিটি সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কৰো।

'মুৱানি থাথাইথিয়া মোনদািথিনি সায়াব সোনাৰনায' — বাথ্ৰা খোন্দোখৌ সুন্দ'ই বেখ্ৰেব।

19. Write any four definitions of Religion.

4

ধৰ্মৰ যিকোনো চাৰিটা সংজ্ঞা লিখা।

ধৰ্মৰ যে-কোনো চাৰিটা সংজ্ঞা লেখো।

দৌহোৰোমনি জায়খিৰজায়া মোনব্ৰৈ বুঁফুৱলু লিৱ।

Or / নাইবা / অথবা / এৰা

'Morality is the source of religion' — Discuss this view. 4

'নৈতিকতাই ধৰ্মৰ উৎস' — এই মতটো আলোচনা কৰা।

'নৈতিকতাই ধৰ্মেৰ উৎস' — এই মতটি আলোচনা কৰো।

'বোসোন খ্ৰাণ্ঠিয়া দোহোৰোমনি ফুংখা' — বে বৃথিখ্ৰৌ সাবৰায়।

20. Write *any four* characteristics of Scientific Realism. 4

বৈজ্ঞানিক বাস্তববাদৰ যিকোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

বৈজ্ঞানিক বাস্তববাদেৰ যে-কোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য লেখো।

বিগিয়ানারি মোগথাং খ্ৰাণ্ঠিনি জায়খ্ৰিজ্জায়া মোনৰৈ আখুথাই লিৰ।

21. State two advantages and two disadvantages of Method of Agreement. 2+2=4

অম্বয়ী পদ্ধতিৰ দুটা সুবিধা আৰু দুটা অসুবিধা উল্লেখ কৰা।

অম্বয়ী পদ্ধতিৰ দুটি সুবিধা এবং দুটি অসুবিধা উল্লেখ কৰো।

গোৰোবথা আদৰনি মোননৈ খ্ৰাৰু আরো মোননৈ অসুবিদাখ্ৰৌ মখ্ৰ'।

Or / নাইবা / অথবা / এৰা

What is 'practical imperfection' of the Method of Agreement? 4

অম্বয়ী পদ্ধতিৰ 'ব্যৱহাৰিক অপূৰ্ণতা' কি?

অম্বয়ী পদ্ধতিৰ 'ব্যৱহাৰিক অপূৰ্ণতা' কী?

গোৰোবথা আদৰনি 'ব্ৰাহ্মাৰ্যথ্য্যারি আবুঁথি গৈয়'য়া মা?

22. How does Hegel describe the nature of the Absolute ?

4

হেগেলে পৰমসত্ত্বাৰ স্বৰূপ কিদৰে ব্যাখ্যা কৰিছে?

হেগেল পৰমসত্ত্বাৰ স্বৰূপ কীভাবে ব্যাখ্যা কৰেছেন?

हेगेलआ जोबथा आद 'शुबादनि महरखुी मारुी बैखेवदुं?

23. What is 'Moksa', according to Indian Philosophy? What are the three paths to attain 'Moksa'?

2+2=4

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী 'মোক্শ' কি? 'মোক্শ' লাভৰ তিনিটা পথ বা মার্গ কি কি?

ভাৰতীয় দৰ্শন অনুযায়ী 'মোক্শ' কী? 'মোক্শ' লাভেৰ তিনটি পথ বা মার্গ কী কী?

भारतारि सान्थुी बादियै मक्ष'आ मा? मक्ष' मोननायनि मोनथाम लामाया मा मा?

Or / नहिवा / अथवा / एबा

Explain the concept of 'Artha' as Purusartha.

4

পুরুষাৰ্থ হিচাপে 'অৰ্থ'ৰ ধাৰণা ব্যাখ্যা কৰা।

পুরুষাৰ্থ হিসেবে 'অৰ্থ'-এৰ ধাৰণা ব্যাখ্যা কৰো।

पुरुसार्थ हिसाबै 'अर्थ'नि सानदाथिखुी बैखेव।

24. Define Scientific Induction and state its characteristics.

1+5=6

বৈজ্ঞানিক আগমনৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰা।

বৈজ্ঞানিক আগমনেৰ সংজ্ঞা দাও এবং এর বৈশিষ্ট্যসমূহ উল্লেখ কৰো।

बिगियानारि दाजाबथाइनि बुंफुलेलु हो आरो बेनि आखुथाइफोरखुी मख'।

Or / নাইবা / অথবা / এন্ড

What do you mean by Inductive Inference? State the differences between Inductive inference and Deductive inference. 1+5=6

আগমন অনুমান বুলিলে কি বুজা? আগমন অনুমান আৰু নিগমন অনুমানৰ মাজৰ পাৰ্থক্যসমূহ উল্লেখ কৰা।

আগমন অনুমান বলতে তুমি কী বোঝো? আগমন অনুমান এবং নিগমন অনুমানের মধ্যে পাৰ্থক্যসমূহ উল্লেখ কৰো।

दाजाबथाइ अनुमान बुझेब्ला मा बुजियो? दाजाबथाइ अनुमान आरो दानख्र'थाइ अनुमाननि गेजेरनि फारागफोरख्रौ मख्र'।

25. Define cause. Write the qualitative and quantitative marks of cause. <https://www.assamboard.com> 1+5=6

কাৰণৰ সংজ্ঞা দিয়া। কাৰণৰ গুণগত আৰু পৰিমাণগত লক্ষণবোৰ লিখা।

কাৰণের সংজ্ঞা দাও। কাৰণের গুণগত এবং পৰিমাণগত লক্ষণগুলি লেখো।

जाहोननि बुंफुरलु हो। जाहोननि गुनगोनां आरो अनजिमानि सिन आखुफोरख्रौ लिर।

Or / নাইবা / অথবা / এন্ড

Discuss the fallacies of observation. 6

পৰ্যবেক্ষণৰ দোষসমূহ আলোচনা কৰা।

পৰ্যবেক্ষণের দোষসমূহ আলোচনা কৰো।

नोजंर होनायनि गोरंन्धिफोरख्रौ सावराय।

26. Explain the nature of Hypothesis with suitable examples. 6

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত প্ৰকল্পৰ প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰা।

উপযুক্ত উদাহৰণেৰে সাহায্যে প্ৰকল্পেৰে প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰো।

आरजाथाव बिदिन्धिनि हेफाजाबाव सान मोनदांथिनि आखुथाइख्रौ बेखेव।

Or / नहिवा / अथवा / एवा

What, according to Stebbing, are the different kinds of Hypothesis ? Discuss. 6

ষ্টেবিঙৰ মতে প্ৰকল্পৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰবোৰ কি কি? আলোচনা কৰা।

ষ্টেবিঙেৰে মতে প্ৰকল্পেৰে বিভিন্ন ধৰনগুলি কী কী? আলোচনা কৰো।

शैबिडनि बादिब्ला सान-मोन्दांथिनि गुबुन-गुबुन रोखोमफोरा मा मा ? सावराय।

27. Explain the Method of Difference with concrete example. 6

বাস্তৱ উদাহৰণসহ ব্যতিৰেকী পদ্ধতিৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

বাস্তৱ উদাহৰণসহ ব্যতিৰেকী পদ্ধতি ব্যাখ্যা কৰো।

मोगथाडारि बिदिन्धिजां फारागथि आदबनि बेखेवनाय हो।

Or / नहिवा / अथवा / एवा

Write a note on the Method of Con-comitant variation. 6

সহ-পৰিবৰ্তন প্ৰণালীৰ ওপৰত এটি টোকা লিখা।

সহ-পৰিবৰ্তন প্ৰণালীৰ উপৰে একটা টোকা লেখো।

नांगो मान्नायथाड आदबनि मायाव मोनसे रेबसुं लिर।